

RÁDIÓS GAZDASÁGI ELŐADÁSOK

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

ELNÖK: BR. PRÓNAY GYÖRGY DR.

HELYETTES ELNÖK: TÓTH JENŐ DR.

TAGOK:

BUDAY BARNA

SZTANKOVICS JÁNOS

NÉMETH JENŐ

WELLMANN OSZKÁR DR.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
CZVETKOVITS FERENC DR.

SEGÉDSZERKESZTŐ:
SUHAYDA TIBOR

SZERKESZTŐSÉG:
BUDAPEST, V., KOSSUTH LAJOS-TÉR 11. SZ., A. 202.

---

8. FÜZET

VÉDEKEZÉS AZ ÁLLATI KÁRTEVŐK ELLEN ARATÁS UTÁN

ÍRTA:

KADOCSA GYULA

M. KIR. MEZŐGAZDASÁGI KÍSÉRLETÜGYI ÁLLOMÁSVEZETŐ

OLYASD EL, ÓRIZD MEG ÉS GYÜJTSD KÖNYVTÁRBA!

Eddig megjelent füzetek:

1. *Dr. Hutýra Ferenc :*

A védőoltásokról.

2. *Székács Elemér :*

**Gyakori hibák a tavaszi talaj-, vetési-
és növényápolási munkáknál.**

3. *Dr. Plósz Béla :*

Tudnivalók a lótenyésztés köréből.

4. *Dr. Wellmann Oszkár :*

Az újszülött állatok gondozása.

5. *Dr. Aujeszky Aladár :*

A veszettség ellen való védekezés.

6. *Gyárfás József :*

A nyári talajművelésről.

7. *Pavlicsek Adorján :*

**A tejelés ellenőrzésének tapasztalatai
és eredményei.**

Védekezés az állati kártevők ellen aratás után.

Írta: **Kadocsa Gyula**

m. kir. mezőgazdasági kísérletügyi állomásvezető.

Amikor a gazda az utolsó kaszavágást megteszi a gabonatábláján, tulajdonképen be is fejezi a gabonatermesztéssel járó szántóföldi munkát. A cséplés már részben feldolgozása a terményének. A gazda örül, vagy nem örül, aszerint, amint jól, vagy nem jól sikerült a termése. Ha jól sikerült, hálát ad az Égnek, hogy reményében nem csalódott. Ha nem jól sikerült, azzal biztatja magát, hogy a jövőre talán jobb lesz. Mert a gazdának sohasem szabad a reményét vesztenie.

Az aratással befejez egy évi munkát, hogy csakhamar újabb egy évi munkához lásson. Szünete nincs. A gazda nem ér rá vakációzni. A jövő évi termésre kell már gondolnia, annak biztosításán kell már dolgoznia akkor, amikor a régit betakarítja. A biztosításnak egyik elengedhetetlen feltétele a különböző kártevők elleni rendszeres védekezés is. A kártevőt nemcsak akkor kell irtani, amikor már javában pusztít, hanem okos megelőzéssel már eleve is útját kell vágni esetleges későbbi elhatalmasodásának.

A szántóföldi kártevők megelőzésének legfontosabb módja a *tarlótörésnek* idejében történő elvégzése. A tarlótörést sok haszna miatt nemcsak az okszerű talajművelés írja elő, hanem megköveteli a növényvédelem is. A többrendbeli, hirhedt *gabonalegyek* ellen, melyeknek: a hesszeni légy, a csíkoshátú búzalégy, a fritlégy s a fekete búzalégy, a védekezésnek egyik sarkalatos szabálya a tarlónak mielőbbi alá-

buktatása. Ennek a tarlótörésnek az a célja, hogy az aratáskor kipergett mag mielőbb a földbe kerüljön és kikeljen. A kikelt „árvagabona“ magához csalogatja a gabonalegyeknek olyankor rajzó nyári nemzedékét, amely petéit, minthogy a határban másféle gabonát nem talál, oda fogja lerakni. Amikor a légynyűvek már befurakodtak a sarjakba s a gyom is egyenletesen ellepte a tarlószántást, mélyen leszántjuk. Ezzel kettős célt érünk el: irtjuk a gyomot és irtjuk a gabonalegyeket is. A gabonalegyeknek az árvagabonában élt nyűvei a talajban elpusztulnak s így nem tudnak újabb légynemzedékké kifejlődni, amely légynemzedék új őszi vetésünket fertőzte volna meg.

Hasznos dolog a gabonalegyek összezalogatása végett a felszántott tarlóba, vagy annak szomszédságába néhány gépnymnyi őszi gabonát elvetni. Később, augusztus végén, szeptember elején megismételhetjük ezt a *csalogató vetést*, hogy minél több légy szállja meg. Amikor már fertőzött, vagyis amikor a kártékony légynyűvek már benne rejtőznek, idejében szántsuk le mélyen, mint a kizöldült tarlószántást. Mire az őszi vetés ideje elérkezik, már minden csalogató vetés alá legyen szántva, különben a legyek onnan hamarosan kirajzának s ellepnék az új őszi vetést. Ez esetben magunk tenyésztünk magunknak ellenségeinket.

A sokat emlegetett különleges kizöldítőkártevőnek: a *gabonafutrínának* bogara aratás után a tarlóra pergett magból él. Ezt rágicsálja. Ha azonban tarlóbuktatással a magot a földbe hozzuk s az kikél, elveszett a mag a bogár számára s így az táplálék hiányában kénytelen lesz odábbvonulni. A futrínának ivadéka (lárvája) a „csócsároló“ néven közismert búzakártevő, amely a fiatal sarjat földi aknájába behúzza s a puha részeit elfogyasztván, a keményebb rostjait csomóba összegyömöszöli. A megrágott fiatal búzanövény elpusztul. A pusztulás különösen tavasszal tűnik szembe, amikor a növény már teljesen elkorhadt és üres foltok mutatják a helyét. A bogár korábban lerakott petéiből kikelt kis csócsároló a kikelt árvagabonán él, annak puha sarját gyömöszölgeti össze. Amikor azonban később a kizöldült tarlószántást az ú. n. „keverőszántással“ alászántjuk, megfosztjuk a csócsárolót is a táplálékától.

A gabonafutrínka elleni védekezés másik főszabálya a helyes *vetésforgó* megtartása. Sohase vessünk kalászost kalászos után, de lehetőleg még a volt kalászostábla mellé se kerüljön az új őszi gabona. Mivel úgy a tarlótörés szabálya, mint a helyes vetésforgó rendszere

ellen a kisgazdák vétenek a legtöbbet, azért a gabonafutrinka tipikusan kisgazdakártevő, az ő vetésükben évről-évre állandó vendég. Kisebbs-nagyobb mértékben évről-évre megállapítható a búzájukban. Némelykor azonban csapásszámba menő kárt tesz, mint pl. a múlt őszi és idej tavaszon Heves megye több községének határában. Midőn tehát most aratás után a gazda jövő évi gabonájának helyét választja meg, feltétlenül úgy döntsön, hogy az új vetés ne kalászos után következék és lehetőleg úgy állapítsa meg a vetés rendjét, hogy az új gabona a volt gabonatábla mellé se kerüljön. Azért ne melléje sem, mert ősszel a futrinkalárvának : a csócsárolónak rövid útja lenne a régiből az új táblára áthúzódnia.

De nemcsak a gabonafutrinka elleni védekezés, hanem egyéb állati kártevők és növényi betegségek korlátozása végett se tanácsos gabonát gabona után vetni. A helyes vetésforgót még sok más szempontból is megköveteli az okszerű mezei gazdálkodás, aminek részletezése azonban tárgyam határára kívül esik.

A gabonafutrinka mellett a legtöbb panasz esik a *drótféreg*ekre. Különösen a tengeritermesztő gazdák panaszkodnak sokat miatta, ami érthető is. Egyéb növényünkben, pl. a gabonában, a drótféreg kártevése — bár megvan — kevésbé szembeütő, mert a sűrű állású növény hamarosan eltakarja azt a szemünk előtt. Ellenben a ritka állású tengeriben az elszáradt tövek azonnal szembeötlenek s ha nagyobb számban garázdálkodik a drótféreg, nagyobb üres foltok támadnak. A drótféreg ellen más védekezés nincs, mint a *gyom rendszeres irtása*. A drótféregnek nevelőanyja a gyom. A gyom csalogatja táblánkra a pattanóbogarat, hogy ott petéit lerakja, mert ivadékának : a drótféregnek életét a gyomon biztosítva látja. A drótféreg ugyanis eleinte a gyom gyökerén él. Amikor azonban talajmunkával a gyomtól megfosztjuk, táplálék hiányában átmegy természetett növényeinkre, amelyeket éppen olyan jó étvágygal rágmeg, mint a gyomot. Mert éppen nem válogató. Ha tehát a drótféreg pusztításától megmenekülni akarunk, akadályozzuk meg, hogy a földünkre telepedjék. Ezt a rendszeres gyomirtással érjük el. A tarlóbuktatással s az ezt követő mélyszántással irtjuk a gyomot. Ha ellenben a tarlót elgyomosodni hagyjuk, mert esetleg azt a fényűzést engedjük meg magunknak, hogy a világ *legdrágább legelőjét* : a *tarlólegelőt* nyujtsuk állatainknak, akkor a pattanóbogarak fognak megtisztelni látogatásukkal és bizalmuk jeléül ivadékuknak : a drótféregnek felnevelését is gondjainkra fogják bízni. Az idejében fel nem tört, sokáig gyomos tarló földjébe

kerülő növény mindig sokat szenved a drótféregtől. Nálunk ősi szokás szerint a búzát rendszerint tengeri követi. Az idejében fel nem tört, gyomos búzatarló drótféreggel népesül meg a tavasszal odaültetett tengeri kárára. „Innen ama könnyek“ s innen ama panaszok a tengeri-termesztő gazdák ajakán!

A gyomirtásra különös gondunk legyen más táblánkon is. Kapás-növényeink közül szorgalmas kapálással irtsuk a gyomot. Különösen ügyeljünk arra, hogy a kukorica augusztusban el ne gyomosodjék. Ezért az utolsó, ú. n. „töltögető kapálást“ ne végezzük el nagyon korán. Pedig rendszerint sietnek ezzel a gazdák, hogy több gondjuk törésig már ne legyen a tengerivel. Ezt azután embernyi magas paréj lepi el őszig, amelyet a pattanóbogár hamarosan megtalál.

A *bagolypillék* földszínű, zsíros fényű, csupasz hernyói ellen, amelyeket népünk „porkukac“ vagy „mocskos pajor“ néven ismer, ugyancsak könnyebb megelőzéssel védekezni, mint már java pusztításuk idején, a fáradtságos és költséges irtással. A bagolypillét is a gyom csalogatja táblánkra, hogy lerakja petéit. Hernyója ugyancsak a gyomon él addig, amíg meg nem fosztják attól. Akkor nekimegy a termesztett növényeknek. Rendszerint tömegesen jelentkezik s ilyenkor holdszámra legeli le az őszi vetést. Pusztítását tavasszal is folytatja, mintegy június végéig. Tapasztalat szerint olyan földeken is jelentkezik, amelyeken a trágya sokáig betakaratlanul hevert, vagy amelyeknek felszíne trágyacsomókat mutat. A trágya is odacsalja a rajzó pilléket. Ennélfogva okszerű talajműveléssel irtsuk a gyomot. Ha pedig trágyázunk, a trágyát ne hagyjuk sokáig heverni a földön, mert nem tekintve azt, hogy erejéből sokat veszít a nap szárító befolyására, a kártevőket is odacsalja. Az alászántását gondosan végezzük. A trágya a földbe való, hogy ott elkorhadva a növényt táplálja. Különösen a szalmás trágyának alászántása sikerül kevésbé. Használjunk tehát egynemű, érett trágyát. Ilyen trágyát azonban csak rendszeren épített trágyatelepen és rendszeres kezelés mellett nyerhetünk. Olyan követelmény ez, amely ellen szintén nagyon sok gazda vét.

Amikor őszi talajmunkát végezzük, kössük azt egybe a *pajorok* szedésével, valamint az előbukkanó *mezei pockok* agyonverésével. Tapasztalat szerint a cserebogár fehér pajorja, amelyet „pata“, „pajod“ vagy „csimasz“ néven is ismernek, az olyan szántás után szedhető tömegesen, amelyet sekélyebb szántás előzött meg. Ilyen

a tarlótörés is. A pajor a sekély szántás után felfelé húzódik, közel a talaj felszínéhez. Amikor megint szántunk, az eke sorra kifordítja a pajort, amelyet az eke után járó gyerekekkel összeszedethetünk. Ne sajnáljuk a pajorért fizetett összeget, mert bőségesen megtérül növényeink nagyobb terméshozamában.

Ugyancsak az eke után járó gyerekekkel veressük agyon a felbukkanó mezei pockot, köznyelven: „mezei egeret“. A múlt ősszel az ország számos helyén, különösen pedig Dunántúlon, sok kárt tett. Gyérítsük a számát szántáskor. Ne az ösztökével akarjuk agyonverni. Igen, csak „akarjuk“, mert a legtöbb esetben nem sikerül. „Fürge állat az egér“, egy-kettőre eltűnik a szemünk előtt s akkor igazán bottal üthetjük a nyomát. Készítsünk hajlékony nyírfavesszőből seprőszerű nyalábot, ezt adjuk a gyerek kezébe. Az ilyen hajlékony, szélesebb területet befogó szerszámmal biztosabb a halálos csapás. Ezt a pocokirtást minden szántással kössük egybe. Ha kevés a pocok, annál jobb. De ezt a keveset se hagyjuk meg, mert „a kevésből lesz a sok“. Éveken át észrevétlenül és bántatlanul annyira elszaporodik a pocok, hogy egyszer csak mint valóságos elemi csapás jelentkezik. Ha a mezei pockot évről évre állandóan gyéritenők, sohasem tudna időnkint olyan hatalomra vergődni, mint az elmúlt ősszel. Ilyenkor a mérgezéssel vagy szénkénegezéssel nagy költséggel és fáradtsággal visszaszoríthatjuk ugyan, ámde az addig tett nagy kárt helyrehozni semmiféle irtással már nem lehet. A gazdák abban hibázzák el a dolgot, hogy akkor, amikor csak kevés pocok van, egyáltalában nem gondolnak az irtására. Ez a kényelem, nembánomság azután alaposan megbosszulja magát.

Végül még egy fontos növényvédelmi teendőre kívánom kedves olvasóim figyelmét felhívni. Ez pedig a *késői őszi vetés*. Ne siessünk nagyon az őszi gabona, különösen pedig a búza vetésével. Tapasztalat szerint a korán elvetett őszi gabonát nagyon bántják a már említett különféle gabonalegyek. Lehetőleg októberben vessük a búzát, amikor a legyek már elrajzottak. Tudom, hogy ettől a gondlattól a legtöbb gazda fázik. Pedig hiába minden ellenvetés. Ha a gabonalegyektől meg nem ritkított, megfelelő vetéssel akarjuk a tavaszt köszönteni, később kell vetnünk. Iparkodjunk egyéb mezei munkánkat úgy beosztani, hogy mire elérkezik október eleje, teljes erővel mehessünk neki a vetésnek. Tapasztalat szerint az október 5-ike utáni vetések a legtisztábbak. Hallgassunk a tapasztalat szavára, mert „a tapasztalat a legjobb mester“.

Ezzel befejeztem az aratás^után végzendő főbb növényvédelmi teendők ismertetését. Tulajdonképen nem is külön teendők ezek, mert a legtöbbjét az okszerű talajművelés is megköveteli. Kétszeresen hibás tehát az a gazda, aki nem végzi el ezeket az elemi munkákat. És kétszeresen kárt is tesz, még pedig sajátmagának és nemzetének. Szóból ért a magyar. A szót im bőven adtam, kövesse azt a megértés, a megértést pedig kövesse a tett!

